

VOLT DE PISTA

Un magre 2003

Jordi Jané / jordijane@inicia.es

1. Un vermut amb Joan Reventós

La mort de Joan Reventós em va sorprendre fent balanç mental del que havia estat l'any 2003 per al circ fet a Catalunya. A la tristor que em va produir la notícia d'una mort no per previsible menys sentida, se m'hi va afegir el record viu de l'única conversa que havíem mantingut ell i jo. Donat que aquella conversa té molt a veure amb el balanç que els volia exposar avui, em permetran que els relati com va anar aquella trobada.

Érem a finals de la primavera de 1976 -faltava, doncs, més d'un any per a les primeres eleccions-. En aquell moment jo formava part de La Tràgica, un grup de teatre escindit de l'Escola de Teatre de l'Orfeó de Sants arran de l'èxit del muntatge de *La Setmana Tràgica* que un any abans ens havien dirigit Lluís Pasqual, Fabià Puigserver i Guillem-Jordi Graells. Començàvem a muntar *Tripijoc Joc Trip*, un treball col·lectiu que -nosaltres encara no ho sabíem- acabaria sent, per cronologia, el primer espectacle de circ contemporani fet a Catalunya. Anàvem sobrats d'il·lusió i d'energies però com que ens faltava tota la resta i necessitàvem urgentment una injecció econòmica, vam elaborar un dossier i vam començar a buscar complicitats. Un del grup que estudiava a l'Autònoma i tenia certes connexions amb Convergència Socialista ens va facilitar el contacte d'una persona que es movia en l'àmbit editorial i que podia ser sensible al nostre projecte. I així va ser com, un migdia d'aquella primavera del 76, ens vam citar a fer un vermut amb en Joan Reventós en un bar de la Ronda (no recordo si de Sant Pau o de Sant Antoni). Reventós em va semblar una persona sòlida, serena i ràpida de reflexos. Estava perfectament al corrent de les activitats de la recentment constituïda Assemblea d'Actors i Directores que al cap de molt poques setmanes i sota el lema *Per un teatre al servei del poble*, assaltaria la Bastilla del Teatre Grec. Reventós va escoltar atentament el nostre projecte i la nostra dèria. No ens va donar diners (era evident que ni ell ni el seu grup no en tenien), però ens va indicar on en podríem trobar. Ens va facilitar contactes molt diversos, tant de gent de dretes com de gent d'esquerres, va explicitar la seva simpatia pel nostre projecte i ens va fer alguns suggeriments imprescindibles. Aquell vermut-entrevista va resultar altament profitós. Tanmateix, el millor regal que ens va fer Joan Reventós va ser l'exemple de la seva ciutadania militant. Es va mostrar convençut que la reconstrucció del país passava, també i necessàriament, per un teatre d'investigació, per accions col·lectives com la del Grec 76 i per bogeries com la que nosaltres ens proposàvem perpetrar. La favorable impressió que em va produir el futur president del Parlament va fer que des d'aleshores li seguís la trajectòria amb una atenció que va anar sempre més enllà de la política concreta del seu partit.

Nosaltres vam estrenar l'espectacle el març següent a l'Aliança del Poblenou i ell no arribaria mai a presidir la Generalitat. Sempre he pensat que, amb la seva visió de la cultura, potser les coses haurien pogut girar una mica més favorablement per al nostre circ. Perquè el fet objectiu és que si analitzem el panorama circense català des d'aquell ja llunyà 1977 fins a avui mateix, només trobem dos moments en què el nostre govern aposta amb més o menys convicció per aquesta art escènica. El primer és el 1981, en què, amb Xavier Fàbregas al capdavant del Servei de Teatre, la Generalitat ajuda a fundar el Circ Cric de Tortell Poltrona. El segon triga vint-i-un anys a arribar: és el crèdit tou concedit per l'Institut Català d'Indústries Culturals al mateix Poltrona, crèdit que ha fet possible la del Circ Cric. Això, alguna subvenció i un parell de declaracions de bones intencions és tot el que el nostre govern ha fet pel circ, una expressió que no ha vist mai com un projecte cultural a estimular i potenciar. El resultat d'aquest desinterès és la magror en què ens trobem, concretada tant en els pocs espectacles estrenats l'any passat com en la precarietat en què es continua movent l'únic centre de formació circense del país.

2. Què hem vist?

Els dos circs itinerants amb seu a Catalunya (el Raluy i el Cric) han fet les gires respectives renovant els números de l'espectacle de l'any anterior en funció de la disponibilitat dels artistes. Sense entrar ara en més detalls, aquests dos circs han funcionat. Un altre tema seria l'epígraf amb què el Cric Raluy ha visitat el nord d'Europa durant l'estiu, tema que, ell tot sol, demana una reflexió en profunditat sobre què fem i què no fem amb el nostre circ. El més gratificant s'ha vist als festivals. Al maig, per exemple, la fira de circ Trapezi arrencava amb un molt bon espectacle inaugural dirigit per Jordi Aspa (*Això, així*, amb artistes de circ estrangers). Entre les companyies catalanes van destacar La família Ramírez + Boni amb *Tres millor que dos* (un típic espectacle de circ de carrer) i Monti & Cia. amb *Fòrum 2 mil i pico* (estrenat al Lliure el novembre anterior). També s'hi van estrenar tres grups nous: els vallencs Improvisto's Krasty Show, els reusencs Circ de les Musaranyes i els barcelonins Ekilikuà.

Al juny, a la vintena edició de la Marató de l'Espectacle vam poder aplaudir tres bons números: el de l'ensinistrador de boles Manuel Sebastián (procedent del Cric), l'acurada coreografia malabarística del barceloní Román i la nova creació de la trapezista Fura (*Solve et coagula*). Al juliol, el festival Ple de Riure del Masnou va allargar una mà al circ programant el reeixit número de teles de la companyia Lorrojo, el ja rodat espectacle *Sota la carpa del cel* de Desastrosus Circus i l'estrena més o menys absoluta de *Tilt!*, de la companyia del mateix nom.

Dels espectacles autòctons del 2003, molt possiblement el que ha deixat més bon gust de boca (i el que, paradoxalment, ha tingut la vida més curta) ha estat *La plaça dels prodigis*, presentat a la temporada Circ d'Hivern de l'Ateneu Popular de Nou Barris durant les festes de Nadal.

3. El millor, les visites

Em sap un greu immens haver de constatar que el millor circ que s'ha vist a Catalunya el 2003 ha vingut de fora. Per exemple, la fira Trapezi ens va obsequiar amb *Et moi*, de l'Envolée Cirque (un joc de pista lleuger i sense un gram de banalitat), i amb *Bambous de souffle*, dels també francesos Brown & Krief (una demostració de com les tècniques circenses poden trencar el tòpic de "llum-música-color" per entrar en temes existencials). A la Marató vam aplaudir dues intervencions del duo de malabaristes alemanys Lutz & Moritz i la del surrealista trio acrobàtic Acouphène Cie. (*La chute des corps*). El pallasso excèntric nord-americà Avner arrasava literalment al Ple de Riure i, ja a l'octubre, els brasilers Circo da Madrugada dirigits per Pierrot Bidon presentaven a Manresa el magnífic *Caidu do ceu*. També a l'octubre, el Gran Circo Mundial presentava a Barcelona un dels seus millors espectacles gràcies a tropes acrobàtiques formades a les escoles de Pequín i de Pyongyang.

Reitero que em dol haver-ho de constatar, però aquest 2003 ha posat en relleu que en circ som a la cua d'Europa. Ni la lògica entén de sentiments ni els miracles existeixen: no n'hi ha prou amb la voluntat i el sacrifici dels artistes ni amb la bona fe i els escassos mitjans amb què treballa l'escola de circ Rogelio Rivel. Per crear bons espectacles és imprescindible una bona formació. ¿S'imaginen què seria l'escena catalana sense l'Institut del Teatre? Un país que no inverteix en formació és un país sense futur. És hora que algú decideixi què volem ser quan siguem grans. Si és que volem fer-nos grans, és clar.

AVUI / La plaça dels prodigis, un petit miracle fer d'il·lusió i d'esforç